
GRAMA: TWO DEFINITIONS

FEBRUARY 12, 2023
YU TORAH MITZION KOLLEL
פ' משפטים תשפ"ג

גמ' שבת קכ: (1)

כתיב ° לא תעשה [כל] מלאכה עשייה הוא דאסור גרמא שרי

מרדכי שבת סימן שצ"ט (2)

וה"ר קלונימוס צ"י שו"ת משהו ה"ר יו"ט הח"י צו"ט לתת סכין או כלי או דבר הניטל על נר של שעה שלא במקום הדלקתה ש"ט אלא גרס כ"ט אצל רבנו יואל פי דאפילו צו"ט לא שריץ גרס כ"ט לכתחלה אלא במקום היזק דוקא וה"ק צ"ט א"ן (מנקהין) [מכנין] הנקטת כ"י לחוס עליה [ואם צ"ט] שלא יתעשן הבית או הקדירה תומרן וכן רב יהודה לא שרי הכא אלא במקום היזק:

שלחן ערוך שלי"ד: כב, רמ"א שם (3)

כב ° תיבה שאחו בה האור יכול לפרוס ^{לא} עור של גדי מצדה האחר ^{לב} שלא תשרף ועושים מחיצה בכל הכלים להפסיק בין הדליקה ° אפילו כלי חרם חדשים מלאים מים שודאי יתבקעו כשתגיע להם הדליקה הגרם כיבוי מותר: [הגה] ^ב ^ג צמקוס פסידא:

שלחן ערוך השלם > מהדורת פריענדמאן > ה או"ח ה (שא - שמד) / קארן, יוסף בן אפרים / עמוד 387
הודפס מאוצר החכמה

גמ' שבת ד. (4)

אמר רב ביבי בר אב"י ° הדביק פת בתנור התירו לו לרדותה קודם שיבא לידי איסור סקילה: פשט העני את ידו: אמאי הייב

הדפוס: סג"ל ירושלים תש"ס

גמ' בבא קמא ס: (5)

לבתה הרוח כולן פטורין: ת"ר * ליבה ולבתה הרוח אם יש בלבויו כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור אמאי ליהוי ⁶ כזורה ורוח מסייעתו אמר אב"י הכא במאי עסקינן כגון שליבה מצד אחד ולבתו הרוח מצד אחר רבא אמר כגון שליבה ברוח מצויה ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה ר' זירא אמר כגון דצמרה צמורי רב אשי אמר וא"כ אמרינן זורה ורוח מסייעתו ה"מ לענין שבת ⁶ דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא בעלמא הוא וגרמא בנזקין פטור ⁶: מתני'

משנה שבת קכ. (6)

מתני' ר' שמעון בן גנס אומר 'פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחו בהן את האור מפני שהוא מחרך יעושיין מחיצה בכל הכלים בין מלאין בין ריקנים בשביל שלא תעבור הדליקה רבי יוסי אוסר בכלי חרס חדשים מלאין מים לפי שאין יכולין לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדליקה:

רמב"ן שבת קכ: (7)

ולמדנו ממנו דר"י דשרי מחיצה של מים ס"ל מתני' דהתם ר' יוסי היא, ורב אשי דמוקי לה כד"ה מחלק לה בין מחיצה של מים למחיצת כלים אע"פ שדרכן להשתבר, וטעם נכון יש בדבר. ואעפ"כ יותר נכון לפרש ⁷³ דהתם ודאי מכבה והכא כמחיצת כלים דמי דאפשר דלא מכבה כדקאמר ואם ככתה ⁷⁴,

שלטי גבורים שבת מה. (אילפס) (8)

א ומה ש' הטוא"ח
 קי' של"ד טלית
 שאחו זה האור שרי
 לפוטטו אע"פ שהוא
 נכזה כיון שאינו מכויין
 בפשיטותו זאת לכבות
 דמשמע שאם מכויין לכך
 שאסור לפוטטו ואין שום
 אחד מהפוסקים שזכיר
 דבר זה כי מדברי כולם
 מוכח דגרס כיצוי שרי
 אפילו מכויין לכך מ"מ
 נראה דודאי כל גרס
 כיצוי דשריין הוא בענין
 שאינו מכויין לכבות אלא
 הוא עושה שום דבר
 לחצון בפני הדליקה
 וע"י כך צא הכיצוי
 כהיא דפריסת עור או
 מחינת כלים מלאים מים
 או נתינת כלי ריקן תחת
 הגר (מנ:). וכיוצא באלו
 שאינו מכויין לכבות אלא
 להגין והלכך אי צהאי

מעשה שעושה צא ממילא הכצוי שפיר דמי דלא הוי אלא גרס כיצוי צלא מתכוין דאי מכויין לכך אפילו ע"י
 גרס אסור כמ"ש הטור ומיהו כשאינו מכויין לכך אע"פ דהוי פסיק רישיה שרי ע"י גרס שהרי המירו לחצות
 בכלים מלאים מים אע"פ שצדאי יתבקעו ויכצו והוי פסיק רישיה מ"מ שרי כיון שאינו אלא גרס ואינו מכויין
 לכך וע"י בתוס' פ' בתרא דיומא^(ט). ומסופקני בכל מלאכת שבת* הנעשית צלא מתכוין ע"י גרס בפסיק רישיה
 כי האי דגרס כיצוי אי שריא או דלמא גצי דליקה הקילו: **ב איבא פלוגמא בנתינת טעם לאיסור זה צין**

המורה ש"ס פ"א הל' ט"ז - א"ת / נספח / תולדות משה / תמוז תש"ס

גמי ב"ק כב. (9)

אתמר ר' יוחנן אמר 'אישו משום חציו וריש לקיש אמר אישו משום ממונו

חדושי הר"ן סנהדרין עז: (10)

מוכרחת אבל החלוקה היא אמיתית, ולענין אישו נמי אע"ג דמשום
 חציו הוא וכדקיי"ל הכי וחייב בארכעה דברים מ"מ לא מיחייב מיתה
 אלא א"כ נפל לתוך האור וכבשו שם או שדחפו לאור ואין יכול לעלות
 משם דעביד מעשה ממש וכדאיתא בהדיא במתניתן הלכך כדין הוא
 דכשהמית האבן דרך ירידה שיהי פטור דלא עביד מעשה דגירי דדומיא
 בכח ראשון דברקא דמיא בעינן ולפיכך אין להקשות ענין איש דחיובו
 אינו אלא בממונות וכד' דברים לענין חיוב מיתה אלא א"כ עשה
 מעשה ממש וזה ברור כנ"ל.

חדושי הר"ן - הוצאת פרדס - סנהדרין / נסים בו ראובן גירונדי (ת"ק) / עמוד 72
 הודפס באוצר החזקה

נמוקי יוסף, ב"ק י. (אילפס) (11)

ואי קשיא לך א"כ היכי שרינן עם
 חשיכה להדליק את הנרות
 והדלקתה הולכת ונגמרת בשבת
 וכן מאחיזין את האור במדורה
 והולכת ונגמרת הדלקתה בשבת
 ולפי זה הרי הוא כאילו הצעירה
 הוא בעלמו בשבת וכל שכן הוא
 דאילו הכא לא נתכוון להצטער
 גדיש של חצירו כלל והכא עיקר
 כוונתו היא שתדלק ותלך בשבת
 ועם כל זה חנן (שבת יט:) משלשלין
 את הפסח לתנור עם חשיכה
 ומאחיזין את האור במדורת בית
 המוקד ומעשים בכל יום
 וכדאמרן. כי נעיין במילתא שפיר
 לא קשיא לן שהרי חיובו משום
 חליו כזורק החץ שבשעה שיאל
 החץ מתחת ידו באותה שעה
 נעשה הכל ולא חשבינן ליה מעשה
 דמוכאן ולהבא דאי חשבינן ליה

הוה לן למפטריה דאנוס הוא שאין צידו להחזירה וה"ל אילו
 מת קודם שהספיק להדליק הגדיש ודאי משתלם ניזק מאחריות
 נכסים ידידה דהא קרי כאן כי תלך את שלם שלם ואמאי
 מחייב הרי מת ומת לאו בר חיובא הוא אלא לאו ש"מ דלאו
 כמאן דאדליק השתא צידים חשבינן ליה אלא כמאן דאדליק
 מעיקרא משעת פשיעה חשבינן ליה וכן הדין לענין שבת דכי
 אתחיל מערב שבת אתחיל וכמאן דאגמריה צידים צההוא עידנא
 דלית ציה איסור חשיב:

מהר"ם שי"ק או"ח סי' קנ"ז (12)

מכתבו קבלתי ועל אשר שאלתני באהן השעות שנעשה כעם
 עם וועקיר מדליק ג"כ כר אס רשאין להעמידו ולהכירי
 צניט כד שהוועקיר ידליק האור בשבת קודש באשמורת הניקק
 ודעת מעלתו כי כוונה להחיר דכיון שההגין העילס לאסור
 להעמיד כלי שהשענה קול בשבת אין לחוש לשמא יעשה כן בשבת
 כמו שמשאו צפי רסיה ולכן מעיש שרי עכ"ל בקיליר והכס
 זה פשוט דמה"ח מותר לעשות צניט דבר שיעשה המילא מלאכה
 בשבת כמו שפסק הרמב"ם רפ"ג דשבת שכי שלח לאסר עליו
 לעשות מלאכה אלא צעירותו של יוס אצל כשנעשי המלאכה מעלמה צני
 מותר לנו ליהנות בזה שנעשה בשבת מאל"י עכ"ל אונס אס עישה
 דבר בשבת שעיי"ו יהא נעשה לאחר שעה ומלאכה דהיינו אס בשבת
 הוא חבין ומעמיד כלי הסביית הפיל שעיי"כ תדלק הכר לאחר שעת
 ל"ט אי הוי איסור דאורייתא או לא דהרי האופה והמבטל כיון
 שניתן הדבר להאש אפי"ג שהאפי"ו והנישול נגזר אחר שיהא חשי"ה
 חשיב מעשה דידי"ו כאלו מניח שם הפס והקדירה ומחר ומניח
 דכל שהמעשה הראשון נמשך הוי כעושה ומחר ועושה אס עשה
 המעשה הראשון באיסור וכעין שאנונו בכלאים במוכח דף כ"א ע"ב
 מיהו זהו דווקא צממטס הנמשך שניד בשעת הכנסה ה"י שם אס
 דהיינו שמתחיל ספועולה מיד אצל אס לא ה"י שם דבר העישה הפעולי
 האסורה אלא שקופו לצוא אפי"ג דלענין ניזקין חייב מקרא דכי
 תלך אס אצל לענין שמיטת ושאר דברים תליא צ"י חירוליס שצממסי
 כנסדרין דף ע"ז ד"ה סוף חמה:

בעקבי הצאן ס"י ז' (13)

ד. הגדרת ענין גרמא בניגוד לכח אחר מעורב בו

ומה"ט הי' חלוק רבנו, ז"ל, על כמה מהקולות שהמציאו אחדים מרבני זמננו, שיחיו, בעניני גרמא במלאכת שבת, וטען, שכשיש שיעון שבת המכוון מבעו"י, ובא אחד לערוך בו איזה שינוי ביום השבת, בכדי שתתהווה איזו מלאכה לאח"ז, שאין לדונו כגרמא אלא כמלאכה דאורייתא מדין כח אחר מ"ב, מאחר שכח העלעקטרי כבר פועל בשעון זה בשעה שערך הוא את תיקונו שלו.

ובהגדרת ענין זה שמעתי מכב' רבנו, ז"ל, דאם הכח האחר פועל באותה שעה ממש שהאדם עושה את פעולתו שלו, או שעכ"פ מתחיל הכח האחר לפעול תומ"י עם גמר פעולתו שלו, אז שפיר מצורפת כל העשייה אליו, ומיקרי הוא בעל המעשה. אך במקרה שהכח האחר איננו מתחיל לפעול עד לאח"ז, עד לאחר גמר הפעולה שלו, אז מיקרי גרמא³.

בעקבי הצאן / שכטר, עב"ב אלמולך / עמוד 50
הודפס מאוצר החכמה

בעקבי הצאן / שכטר, עב"ב אלמולך / עמוד 51
הודפס מאוצר החכמה

גמ' סנהדרין עז. (14)

א' אמר רבא "כפתו ומת ברעב פטור ואמר רבא ב' כפתו בחמה ומת בצינה ומת חייב ג' סוף חמה לבא סוף צינה לבא פטור

הערה: רבא אמר רבא "כפתו ומת ברעב פטור ואמר רבא ב' כפתו בחמה ומת בצינה ומת חייב ג' סוף חמה לבא סוף צינה לבא פטור

גמ' סנהדרין עז. : (15)

בר יהודה משמיה דרב מצא^א איתמר^ב אמר רב פפא 'האי מאן דכפתיה לחבריה ואשקיל עליה בידקא דמ'א גורי דידיה הוא ומיחייב^ג 'הני מילי בכה ראשון אבל בכה שני גרמא בעלמא הוא ואמר רב פפא

הערה: רבא אמר רבא "כפתו ומת ברעב פטור ואמר רבא ב' כפתו בחמה ומת בצינה ומת חייב ג' סוף חמה לבא סוף צינה לבא פטור